

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ..... 16 kor.
 Negyedévre ..... 4 «
 Helyben hához hordva:
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 12.

Az egyházmegye árvasága.

Szreccsányi püspök halálával árvaságra jutott Szent László egyházmegyéje. Koronája, disze lehullott, az ősi hirneves püsköki szék üresen maradt, gyász és árvaság költözött nyomába.

A káptalan, mint tegnap már megirtuk, megválasztotta helynökét, ki az interregnum alatt kormányozni fogja az elárvult egyházmegyét. E választás eredményét most tudatja hivatalosan a káptalan az egyházmegye papságával, a megválasztott káptalani helynök pedig kibocsátotta első körlevelét.

E körlevélben meghatott szavakban méltatja a vikárius Szreccsányi püspök érdemeit, majd elrendeli a hivatalos gyászt elhunyt főpásztorunkért s végül imádságot ír elő, melyben a hívek ezrei buzgón kérik Istent, hogy az egyházmegyének méltó főpásztort adjon.

A káptalannak és helynökének a mélységes gyászban is emelkedett szellemű körlevelét adjuk amint következik:

A nagyváradai lat. szert. egyházmegye tőpapságának üdv az Úrban!

Még talán szét sem hatott a beteg főpásztorunkért imádságra hívó szózat s nyomban követte, sokhelyt meg is előzte a lesújtó hír, hogy akit szeretettel tiszteltünk, akihez fiui kegyelettel ragaszkodtunk: fenkölt lelkű püspökünket, nyájas jó atyánkat elvesztettük.

Tisztelettel öveztük nemcsak főpapi méltósága, hanem főpapi jelleme és éreneyi miattis; szívvvel szerettük egyéniségének lebilincselő varázsa miatt; odaadásal ragaszkodtunk hozzá, mert igazságos, hatalmában is gyöngéd, jó atya, az egyházmegyének nagy jótévedője volt.

Legyen áldott az Úr, ki, bár rövid időre őt nekünk adta; s mérhetetlen veszteségünk érzetében is, bármint sajog bele a gyermeki szív, azt kell mondanunk: legyen áldott az Úr, ki őt tőlünk magához vette. Kegyeletes emlékét buzgó imádsággal ápolja szívünk.

Gyászba borulva, fájdalomtól lesújtva is kötelességünk levén az áldott emlékü főpásztorunk: Dr. Szreccsányi Pál megyés püspökünk kora halálával elárvult egyházmegye ideiglenes kormányzatáról

az egyházi törvények értelmében gondoskodni, a mai napon, 1908. évi augusztus 11-én tartott káptalani teljes ülésünkben Méltóságos és főtisztelendő Fetser Antal paleopolita főszenelt püspök, székesegyházi főesperes, apátkanonok urat, ki az Úrban elhunyt főpásztorunknak általános püspöki helynöke és ügyhallgatója volt, a trienti sz. zsinat rendelete szerint (Sess.XXIV. c. XVI.) káptalani helynökül választottuk.

Midőn erről az egyházmegyei tőpapságot értesítjük, semmi kétségünk, hogy a tőpapság a fentisztelt káptalani helynök ur iránt a köteles tiszteletet és engedelmességet készségesen tanusítani, jelen minőségében teendő rendelkezéseit is hiven teljesíteni s őt az egyházmegye kormányzásában buzgó imádsággal és kötelemhűséggel támogatni fogja.

Kelt Nagy-Váradon, 1908. augusztus 11-én.

Nagyváradai l. sz. székeskáptalan.

A főtisztelendő Székeskáptalan bizalma előtt meghajolva s választását elfogadva, az egyházmegye ideiglenes kormányzatát, melyben eddig az Urban elhunyt atyánknak, áldott jó főpásztorunknak kitüntető megbízásából az általános püspöki helynök és ügyhallgató minőségében részem volt, ezennel mint káptalani helynök átvesszem, a főtisztelendő káptalannal osztozva abban a biztos reményben, hogy az egyházmegye tőpapai, az én szeretett testvéreim, viszont az én felelősséggel teljes munkámban osztozni s engem buzgó imáikkal abban gyámolítani fognak. Legelső rendelkezésem, nemcsak a körülményeknél fogva, hanem a mélyen érzett tisztelet és hála révén is arra vonatkozzék, kit mindnyájan igaz fájdalommal gyászolunk, a fiui szeretet könyeivel siratunk: elvesztett jó atyánkra, nagy, nemes lelkű püspökünkre.

Méltó gyászszal állunk ravatala mellett s emlékét nemcsak a kegyeletes szeretet fogja őrizni szívünkben, melyet az ő atyai jóságos gyöngédsége, papi iránt tanusított nyájassága magának meghódított; megörökítik emlékét rövid püspöksége alatt is létesített nagy alkotásai, az ő hatalmas, fejedelmi alapítványai, az új rendszerű tanítóképezdének fölépítésére s megalapításának befejezése, melyet oly nagy, egy negyed millió koronára menő áldozattal biztosított, az egyházmegyében sok templom, melynek építésére, ékességére oly tetemes személyes áldozatokat hozott, több iskola, melyet ő emeltetett, igen

számos intézmény, melyeket mindenkor nagylelkű bőkezűséggel, kiapadhatatlan áldozatkészséggel gyámolított; papi iránt érzett szeretetét dicsőíteni fogják igen sokan, akiket szükségükben, bajaikban mindig bőszéges adományával megvigasztalt s kik ez adományokról tudomással bírnak, hirdetni fogja a papi nyugdíj-szabályzat, melyet ő alkotott s melyben az a szeretet oly fölemelően megnyilatkozott.

Valóban, ha rövid püspökségének tőnyeit áldozatait mérlegeljük, ha a csekély multbategintve elgondoljuk a jövőt, mely halálával bezárult, akkor kétszeresen érezhetjük, hogy elköltözése az egyházmegyére és fia szívére minő veszteség, hogy gyászunk mily méltó, fájdalunk milyen jogosult.

De meg kell nyugodnunk Isten legbölcsebb végzésén s emellett nem lehet más feladatunk, mint boldogult jó atyánk nemes lelkét áhitatos imádsággal kísérni Isten trónjához, buzgón esedezve, hogy az elhunytak jutalmát az örök boldogságban adja meg s az ő emlékét hálás szívvvel ápolva könyörögni, hogy az árva egyházmegyének méltó utódot támaszson.

Ezennel elrendelem, hogy:

1. A boldogult főpásztor halála utáni 30-ik napon, vagyis jövő szeptember hó 7-én a székesegyházban s az egyházmegyében minden önálló lelkészéggel bíró egyházában érette ünnepélyes requiem tartassék, miről a hívó nép a szószékről előre értesítendő; a kath. testületek és vallásos társulatok meghívandók.

2. Mély gyászunk külső jeléül a püspöki szék betöltéséig a hivatalos levelek fekete pecséttel zárandók le.

3. Hogy pedig a boldogultnak méltó utódját nyerjük, mindaddig, míg az új püspök kinevezése tudomásra jut, minden vasárnap és ünnepen a szent mise végzetével 3 Miatyánk, 3 Üdvözlégy és a következő imádság mondandó:

«Könyörögjünk! Mindenható Isten! alázattal leborulva esedezünk hozzád: adjon a te végtelen fölséged egyházunknak főpásztort, ki felőlünk való épületes gondosságával előtted mindenkor kedves, néped előtt pedig üdvös kormányzásáért a te Sz. Neved dicsőségére állandóan tisztelt legyen. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.»

Nagy-Várad, 1908. augusztus 11-én.

Fetser Antal,
 főszenelt püspök, káptalani helynök.

Samassa bibornok érkezése.

Nagy halottunk temetésére dr. Samassa József bibornok, egri érsek Nagyváradra érkezett, hogy régi kedves barátjának temetési szertartását végezze.

Az egyházfedelem méltó fogadására úgy a papság, mint a hatóság megtette a szokásos intézkedéseket.

A vasut állomás perronján diszbe öltözött rendőrök tartották fenn a rendet. A bibornok fogadására megjelentek a perronon Fetsér Antal felsz. püspök, Palotay László pápai praelátus, nagyprépost, Spett Gyula kanonok, dr. Vucskics Gyula esperes-plébános, Mayer Antal püspöki titkár, Imrik S. Zoltán plébános, Makucz Ernő szék. szék. ülnök, Halász Gyula plébános, Heilinger József tanítóképezdei igazgató, Körössy Endre szilágyosmlyói plébános, továbbá Erős Rezső püspökségi jószágkormányzó, dr. Bozóky Alajos kir. kath. jogakadémiai igazgató, dr. Hoványi Géza, Mezey Mihály, dr. Bozóky Géza egri jogtanár s még igen sokan. A peront az I. oszt. váróterem előtt ellepte a közönség.

Hét óra 8 perckor érkezett meg a gyorsvonat, melynek szalonkocsijában érkezett meg az egyházfedelem Kriszton Endre titkára, továbbá dr. Karsch Lollion és dr. Karácsonyi János nagyváradai kanonokok kíséretében, akik Berettyó Újfaluig a bibornok elé utaztak. — Ugyancsak a bibornokkal utazott s érkezett meg Párvy Sándor szepesi püspök, Cheberich Márton szepesi prépost-kanonok az elhunyt egykori titkára kíséretében.

Amint az agg egyházfedelem kiszállt a szalonkocsiból Palotay László nagyprépost könnyekig meghatva körülbelül a következő szavakkal üdvözölte:

Mint káptalani nagyprépost üdvözlöm Eminenciát bánattelt utján, fájdalommal eltelve. Ilyen az élet Eminenciás uram. Néhány hónappal ezelőtt örömmel jött közibénk és most keserűség és szomorúság fogadja.

Még nálunknál is sokkalta többet vesztett Eminenciád; drága halottunk fia volt, ki Eminenciádat szeretettel követte, tisztelte; aki nem csak szeretete, de szeretetteljesen oktatta is őt. S most eljött utolsó látására. Isten áldja meg érte, neki pedig adjon örök nyugalmat.

A bibornok mély megindulás vett erőt; alig tudott beszélni s szemében megjelentek a könnyek, a kedves berát elvesztése feletti fájdalom igaz gyöngyei. A bibornok el-elcsukló hangon körülbelül a következő szavakkal válszolt az üdvözlésre:

Mérhetetlen bánattal és fájdalommal érint a megrendítő gyász. Eljöttem, hogy buzgó imával kísérem el utolsó útjára, akihez 40 éven át olyan határtalan szeretet fűzött. Szerettem lelkem minden erejével. Szellemének nagysága, szívének nagyszerű fenköltsege most odalett és mély gyászt és kimondhatatlan bánatot támasztott szívemben és az egyházmegyében, amelyet rajongással szeretett. Azt hiszem halhatatlan lesz Isten előtt és az emberek emlékében. Aki áldást vetett, áldást fog aratni.

A beszédek alatt a jelen voltak mindenike könnyeztet a meghatoitságtól.

Ezután Palotay László nagyprépost Párvy Sándor püspököt fogadta s a papság kivonult az I. oszt. váróterem keresztül a pályaházból s a bibornok a nagypréposttal a püspökség diszlogatára szállott s a többi méltóságoktól követve, behajtatott a rezidenciába.

A bibornok, valamint Párvy püspök és kíséretük a püspöki székházban szállásoltattak el.

A bibornok itt tartózkodása alatt a püspöki palota kapujában katonai diszörség áll.

Ugyanezen vonattal érkezett meg Rónay Kamiló törvényszéki elnök, az elhunyt püspök rokona.

Előkészületek a temetésre.

A püspöki székházban megtették az előkészületeket a temetésre.

A nagy disztermet fekete posztóval vonták

be s pálmákkal, délszaki növényekkel s virágokkal diszítették. Itt lesz felállítva a ravatal.

Ma, csütörtökön délután fél 4 órakor a papság körmenetben kivonul a vasut-állomásra a halott elé. A holttestet gyászmenet, a rendőrség és diszkatonaság kíséretében, a püspök négy fekete lova által vont gyászkocsin szállítják a püspöki palotába. A gyászmenet alatt az összes római és görög-katholikus templomok harangjai zognak.

A ravatalra helyezés után halotti officium lesz. A közönség ma, csütörtökön este 6 órától 8 óráig tekintheti meg az elhunyt püspököt.

A temetés pénteken reggel háromnegyed 9 órakor lesz a püspöki palota kapuja alatt.

A temetésre kivonul a katonaság a zenekarral.

A kapu alatt történő beszentelés után a gyászmenet a székesegyházba vonul, ahol requiem lesz. A püspöki palotából a székesegyházba a koporsót a papság és a püspöki uradalom tisztikara telváltva kézen viszi.

Ugy a beszentelést, mint a gyászmisést Samassa József bibornok tartja.

A templomban az előkelőségek részére fenntartott helyekről gondoskodva lesz.

A gyászmise után megindul az impozáns gyászmenet a Muzeum-uton át a vasut állomásra, a következő sorrendben, a katonaság sorfala között.

Illet lovasrendőr diszben; — a katonazene; — keresztvivő; — a papság; — a koszorukocsi; — a gyászkocsi. A közönség zárja be a gyászmenetet.

A vasutnál még egyszer beszentelik a holttestet s elhelyezik a vasuti kocsiba, hogy Sáros-Darócra szállítsák.

A temetésen, a már közlötteken kívül, az egri kath. jogakadémia is képviselve lesz és pedig dr. Demkó György igazgató, dr. Bozóky Géza és dr. Molnár Kálmán jogtanárokkal. Dr. Szemrecsányi Pál ugyanis 3 évig igazgatója volt az egri jogakadémiának.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Ismerjük meg enmgunkat!

Irtá: Berzeviczy Albert.

Tudományos életünknek első és főfeladata a külfölddel, az egész tudományos világgal szemben hazánk és nemzetünk tudományos megismerése és megismertetése. A föld és a nép, a természet és az ember alkotásai s viszonyai ezen a földön, a múlt és a jelen, az anyagi és a szellemi erők, mind tudományos megismerés és megismertetés tárgyai voltak eddig is és maradnak mindig, s ha a tudományos érdeklődés és a gyakorlati földadatok igényeinek meg akarunk teljesen felelelni, még roppant sok a teendő minden téren.

A társadalom érdeklődése és áldozatkészsége csak lassan és nehezen volt e feladatok iránt fölkelhető. Általánosságban azt lehet mondani, hogy művelt osztályunk is hazánkat még kevésbé ismeri; sokkal szivesebben járjuk a külföld taposott útjait s igyekszünk szemléletből megismerni azt, amiről annyit olvastunk, mintsem hogy saját hazánkban tennék fölfedező utakat. Gyakran tapasztaljuk, hogy

művelt honfitársaink a hozzájuk legközelebb eső természeti, történeti vagy művészeti nevezetességeket figyelmen kívül hagyják. Néhány évtized óta sikerült főképp iskoláink utján, valamint a társulati tevékenységgel az ismeretterjesztés terén, továbbá a vidéki muzeumok fejlesztésével, s bizonyos tekintetben a turisztaság fellendülésével is haladást érünk el a hazai föld szélesebbkörű megismerése s jelenlegének tudományos földolgozása terén. Tudományos társulataink egyes vidékek viszonyainak föltárása körül vizsgálódásaikkal és adatgyűjtéseikkel kiváló érdemeket szereztek, de a helyi érdeklődés és áldozatkészség ily mélybreható tudományos munkálatok számára még ritkán értékesíthető.

Pedig — a mi különösen hazai történelmünket illeti — nincs semmi okunk az igazságtól félni.

Ezeréves fennállásunk ténye maga hirdeti nemzetünk nagyságát, amely nem fog csökkenni, ha multunk egy-egy pontja közelebbi szemléletre veszt is fényéből; viszont a feledés homályában is sok ismeretlen fény rejti-zik és várja, hogy felszínre hozzuk.

De van a mi történet- és régiségtani irodal-

munkának egy különleges feladata is. Az, hogy a maga céljának és anyagának népszerűsítésével a nagyrészt hiányzó történelmi érzékét ébressze, ápolja, fejlessze nemzetünkben s ezáltal önmagának segítő erőket, szövetségeseket teremtsen.

Vannak korszakok, melyekben a nemzetet érő csalódások s a jövőért való aggodása visszavezetik merengő tekintetét a multba; ilyenkor talán a jelen bajai a történeti mult megismerésének szolgálhatnak javára.

Ebben a munkában sokaknak, mindenkinek jut szerep. A történetet mai nap már nem írják, csak kritikailag összefoglalják egyesek. Maga az élet írja meg napról-napra a maga történetét; egyik kezünkkel a multat írjuk le, a másikkal a jövő történetírója számára dolgozunk. Északamerika vagy gondolkozója azt mondja, hogy a világon minden dolog a maga történetének megírásával van elfoglalva; a bolygó csillagát csak úgy, mint a kavicst, saját árnyékába kíséri útjában; lezuhanó szikla sebhelyként hagyja rajta nyomát a hegyen, a folyó nyomot hagy ágyában, az állat csontját hagyja a földben, a lomb, a

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart:

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

hol az összes cikkekben raktáron levő óriási készlet minden elfogadható árban lesz kiárustva.

Elsőrangú mütermekben úgy

angol kosztümök, mint francia

ruhák **rendkívül olcsó**

árban elvállaltatnak.

A Nagyváradi Kath. Kör ezton kéri fel a kör tagjait, hogy jelenjenek meg a temetésen s pénteken reggel fél 9 órakor a rezidencia kapujában gyülekezzenek.

Biharvármegye alispánja a következőkben kéri fel a megyei törvényhatóság t. tagjait, hogy jelenjenek meg a temetésen:

Felkérem a vármegye helyben lakó bizottsági tagjait és központi tisztikarát, hogy a megboldogult Szmracsányi Pál római katolikus megyéspüspök temetésén való részvétel céljából folyó évi augusztus 14-én délelőtt fél 9 órakor a római katolikus székesegyházban megjelenni sziveskedjék.

Nagyvárad, 1908. augusztus 12.

Dr Miskolczy Ferenc,
alispán.

Az Általános Munkásbetegsegélyző-Egylet elnöke a következő meghívót adta ki:

A Nagyváradi Első Általános Munkásbetegsegélyző Egylet igazgatóságát és tagjait ezton és tisztelettel kérem, hogy elhunyt szeretett jó pártfogónk, dr Szmracsányi Pál püspökünk temetésén folyó hó 14-én, reggel félkilenc órakor minél nagyobb számban jelenjenek meg. Gyülekezés félnyolc órakor az egyleti iroda helyiségében Kőrös-utca 16.

Zboray Gyula,
egyleti elnök.

Az Iparos Ifjak Önképző-Egyletének elnöke a következő felhívást adta ki:

A Nagyváradi Ipartestület Ifjúságának Önképző-egyletének választmányát és tagjait tisztelettel kérem, hogy elhunyt dr Szmracsányi Pál lat. szert. megyéspüspök urnak e hó 14-én, péntek délelőtt félkilenc órakor tartandó temetésén egyleti zászlónk alatt minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek. Gyülekezésünk a temetés előtt reggel 8 órakor egyletünk helyiségében.

Zboray Gyula,
egyleti elnök.

Részvét sürgönyök.

Tegnap szintén egész tömeggel érkeztek a részvét sürgönyök az ország minden részéből. Ezekből adjuk a következőket:

páfrány a maga alakját belerajzolja a szénbe, a leeső csöpp gödröt és a homokba vagy kőbe, még lábunk nyoma is ott marad egy ideig a havon, vagy a földön, amelyen áthaladtunk.

Igy tanít a természet reá, hogy mindnyájan közreműködünk történetírásunk nagy munkájában. És a mit a történetírásra, hazánk multjának megismerésére nemzetünk életének megrögzítésére nézve kifejtettünk, az hasonló mértékben kíván alkalmazást a haza mindenoldali tudományos megismerésének földadatában. A természeti viszonyok s a népelet megfigyelésében, a gazdasági, a jogi élet számbavételében épp úgy kell minden művelt embernek a haza iránti kötelességből is a tudomány szolgálatába szegődnie és e szolgálati munkájával lerónia vagy filléreivel megváltania.

Elsőrendű tudományos érdekünk és célunk: hazánk, nemzetünk teljes megismerése és megismertetése, de ez a szerep győzelmes csak akkor lehet, ha egész művelt társadalmunk alkotja a küzdők seregét.

Mélyen megilletődve, benső részvétellel osztozom gyászukban és kísérik gondolataim és imáim a boldogultat utolsó útján.

József főherceg.

Fogadja a főtisztelendő Székeskáptalan legmélyebb részvétem kifejezését megyés püspöke Szmracsányi Pál elhunytá felett. A vesztesség okozta fájdalom annál nagyobb, mert a boldogult főpaphoz, kibem régi barátomat tiszteltem, nemcsak a politika terén, hanem más közügyekben is a legkedvesebb kötelek fűtkeztek.

Szell Kálmán.

Szivemből osztozom a nagyváradi egyházmegye gyászában. Imádságomba foglalom nemes lelkét.

gr. Mayláth Gusztáv, erdélyi püspök.

Őszinte szívvel fejezem ki részvétemet a nagyváradi r. kath. egyházmegye nagy vesztessége fölött, mely kitűnő püspökünk halálában önököt elsősorban érte, de mindnyájunk szívén is sebet ejtett. Az első megdöbbenésből felocsudva, egyre jobban értékeljük vesztességünket s az öntudatra ébresztett általános tisztelet s becsülés csak fokozza gyászunkat. Kérem Istent, hogy a halandó halhatatlanságba öltözék s a nagyváradi káptalan, papság és hívek szívét Isten enyhítse vigaszával s kegyelmével.

Prohászka Ottó, sz.-fehérvári püspök.

Hálásan köszönöm, hogy mély és igaz fájdalomnak a gyászszertartások végzése által is kifejezést adhatok. Testvéri részvétellel

Fischer-Colbri Agost, kassai püspök.

Részvét táviratokat küldtek még: Firczák Gyula munkácsi püspök, gróf Zichy Gyula pécsi püspök, Balázs Lajos rozsnyói püspök, gr. Zichy Ödön, dr Spett Ferenc, Kursinczy Arnold leleszi perjel, Mayer Béla huszár kapitány, gr. Marenczi Ferenc tábornok (Debrecen), Novotny S. Alfonz, Szilágyosmlyó város tanácsa, Böllöny József, gr. Zichy Nándor, gr. Széchényi Miklós győri püspök, Magyar Gábor a kegyesrendiek főnöke, Des Echerolles Kruspér Sándor, dr Mayer László, Sas Ede, Papp Miklós kir. pénzügyigazgató stb.

Részvétét fejezte ki a biharmegyei és nagyváradi 48-as honvédegyelet; a biharmegyei nőegylet választmányja testületileg jelent meg a püspöki székházban.

A Magyar földhitelintézet részvétét fejezte ki és koszorút küldött a ravatalra.

*

A püspöki székházban tegnap egymást érték a látogatók. A többek között kondoleáltak: özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné, dr Horványi Géza, a kapuczinusrend, a kir. kath. jogakadémia, a premontrei rend, a kir. tanfelügyelőség, dr Verzár, Braun József honvéd ezredes, Schwarcz Géza őrnagy, dr Miskolczy Ferenc alispán, Kurovszky Ferenc kir. főügyész-helyettes, Bócz Géza táblabíró stb.

Lukács László a belényesi kerület orsz. képviselője 3 tagu deputáció élén tett részvétlátogatást.

Lukáciu választói körében.

A belényesi képviselő-választásnak e hó 26-án lesz évfordulója. Egy éve már, hogy a belényesi kerületben a román nemzetiségi Lukáciu László a képviselő.

A képviselő most arra határozta el magát, hogy kerületében körutat tesz s beszámolót fog tartani választóinak. Lukáciu kedden kezdte meg körutját a kerület székhelyén tartott beszámolójával.

A belényesi beszámolóról tudósítónk a következőket jelenti:

Kedden délelőtt a 11 órai vonattal érkezett meg Lukáciu Belényesbe. Az állomásonál dr Csordás János román nemzetiségi pártelnök fogadta a képviselőt sikerült beszéddel. A fogadtatás huzamosabb ideig tartott, mely után az összegyűlt választók a piacra vonultak, ahova pontban 12 órakor érkeztek meg.

Az összegyűlt polgárságot dr Csordás János üdvözölte. Beszédében többször hangoztatta ő Felségének a román nemzet iránt tanusított kegyeit. Végül felolvasta a magyar és román nyelven a királyhoz intézendő sürgöny szövegét. A szövegben ő Felsége iránti tántoríthatatlan hűségét fejezi ki a belényesi választó polgárság.

Jellemző, hogy a román szöveget élénk »setre-asca« szakitotta meg, míg a magyar szöveget Drágos Sándor, Lollok József és Wittenberger Jakab éljeneztek csupán.

A piacközépen nagyobb részt a belényesi választók közül az intelligencia jelent meg. A választók gyér megjelenésének az esős idő és a mezei munkák voltak okai.

Lukáciu László beszéde nyomában követte a Csordás üdvözlő illetőleg megnyitó beszédét. A képviselő általános érdeklődés mellett állott fel a pódiumra.

A képviselő beszédében a kormányról azt mondta, hogy belátta a román nemzet életrevalóságát, szívósságát és békejobbot nyujtott, hogy a román és a magyar nemzetet egyesítse. Ezt a célt a képviselő is magáévá tette s ily irányu kijelentése is lett.

Ezután rátért ő Felsége békeszerető politikájára s azt igen szépen méltatta.

A beszámolón a nemzetiségi képviselő általában olyan álláspontot foglalt, mely ha a jövőben megvalósul, úgy csakugyan megteremtődik a magyar-román barátság.

Ezután kitért még a képviselő az általános községenkénti egyenlő választó jogra, melyről kijelentette, hogy programjába veszi s annak megvalósításáért küzdeni is fog.

A képviselő beszámolóját lelkesen megéljeneztek a választók. Beszéd után bankett volt.

Lukáciu még a következő napokon és helyeken tartja meg beszámolóját.

Augusztus 15. Belényeslázur, Gyigyiseny és Lunka.

Augusztus 15. Vaskóh.

Augusztus 16. Pojana és Kristyór.

Augusztus 17. Rieny.

Augusztus 18. Buntyesd, Gurány, Petrósz, Dombrovány.

Augusztus 19. Meziád, Kebeds.

Apponyi és a választóreform. A felhivatalosak azt jelentik, hogy a király Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi minisztert e hó 20-án kihallgatáson fogadja. A miniszter előzetes szankció alá fogja terjeszteni a katolikus autonomiáról és a katolikus kongrua

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador szíremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sirlövekre renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

s i r k ő g y á r .

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fióktelepek:

Déva. Nagyszeben. Bánpatak.

rendezéséről szóló törvényjavaslatokat, melyek az ősszel kerülnek a parlament elé. Politikai körökben biztosra veszik, hogy Apponyi ezen alkalommal ki fogja fejteni a király előtt a függetlenségi pártnak a választói reform tekintetében elfoglalt álláspontját, amely nem teljesen egyezik azokkal az alapelvekkel, amelyekre Andrássy az ő javaslatát felépítette. — Hogy Apponyi a minisztertanácsban miként vélekedett az Andrássy reformja fölött, az természetesen nem juthatott nyilvánosságra, az azonban bizonyos, hogy a kultuszminiszter több beszédében az általános, egyenlő és titkos szavazati jog hívének vallotta magát. Függetlenségi politikusok beszéltek, hogy Apponyi a pártkörben nem egyszer egy nyilatkozott, hogy a tervezett plurális szavazati jogot nem tartja szerencsés megoldásnak. Itt megemlítjük, hogy a király, mielőtt a választójog dolgában döntene, Kossuth Ferenc véleményét is ki fogja kérni, aki e célból e hó végén audienciára megy a felséghez.

A fuzió.

Egyik fővárosi estilap írja a következő hírt, a melyet természetesen csak feontartással közlünk:

A fuzió kérdésében, melyről most meglepő egyértelműséggel hallgat a kormány sajtója, amint kitűnő helyről értesülünk, az utolsó napokban megtörtént az a döntő lépés.

Eddig a tervnek gróf Andrássy Gyula ellenzése állott útjában, aki félt a függetlenségi párt fegyelmezetlenségétől.

Ezért tartózkodó álláspontot is foglalt el. A mult heti minisztertanács azonban fontos fordulatot hozott. Már ezelőtt hosszabb látogatást tett gróf Andrássy Gyula a Karlsbadból hazatért Kossuth Ferencnél s behatóan tanácskozott vele a pártviszonyok rendezésének nehézség problémáján. A kérdés szóba került a minisztertanácsban is, de csak a mult kedd délutánján dőlt el. Ekkor Kossuth Ferenc és gróf Andrássy Gyula ismét találkoztak és megbeszéléseik eredménye az a megállapodás, hogy a fuzió létrejötte iránt mindjárt az őszi ülésszak elején megteszik a döntő lépéseket.

A terv az, hogy nem lesz fuzióról szó, hanem új pártalakításról. Nem forszírozzák, hogy a pártok minden tagja belépjen abba, sőt elkövetik azt is, hogy a függetlenségi pártnak azokat az elemeit, amelyek eddig is rendbontók voltak, kimélet nélkül ellenzékbe zavarják. Az új párt az önálló bank ügyét, melyet ez évben kell elintézni, nyílt kérdésnek hagyja. Ezzel körülbelül — meg is hosszabbították a közös bank szabadalmát. A katonai kérdések már csak az általános választói jog után kerülnek sorra.

A fuzió e hireivel kapcsolatban jegyezzük fel azt a mondást, melyet Barabás Bélának tulajdonítanak, aki ezt felelte arra a kérdésre, hogy részt vesz-e az új alakulásban:

— Még nem tudom, de már áhítozva várok valami változást. Mert lehetetlen dolog, hogy a Kossuth-pártnak mindent be kell vennie de előbb önmaga köpködjön le a falatját. Ezen túl legalább — nem a saját tájunkba fogunk köpni . . .

Ez is politikai vezérmotivum . . .

Hozzávetőleges számítás szerint az új pártalakítás a függetlenségi párt körülbelül ötven tagját állítja szembe a kormánnyal. Nagy kér-

dés, hogy ennek az új ellenzéknek nem Justh Gyula lesz-e az elnöke?

Egy osztrák, aki magyar segélyt kér.

Nem mindennapi és a maga nemében páratlan kérelemmel járult most egy ember városhoz. Rachmiel Zippernek hívják és 78 éves. Az idős ember, kinek rendes foglalkozása van, nem magyarországi születésű, hanem osztrák. Magyarországon 1859 óta lakik s a szabadságharcból maradt ránc. Nem mint magyarvédő, nem mint jóbarát, hanem mint ellenség küzdött ellenünk. Ez minden érdeme az öregnek és ennek alapján kér segélyt Nagyváradtól.

A kérvényben Rachmiel elmondja katonai szolgálatainak részleteit. Szolgált Schlick hadseregében, Haynau keze alatt. Az oroszoknál Jalrinovszky brigádérus volt a vezére. Ott küzdött a magyarok ellen Komárom alatt s részt vett annak átadásánál is.

Mindeme dicső tettek végeztével pedig Velencében is megfordult, ahonnan visszakiváncsolt a magyar földre, oda, ahol annak népe ellen küzdött.

Vissza is jött és itt megtanult írni, olvasni magyarul, annyi az összes érdeme, ami támogatja tulajdonképpen kérelmét. Minekutána pedig megtanult írni olvasni, Nagyváradra jött és itt azt olvasta a lapokból, hogy egy cigánynak, aki a magyar hadseregben küzdött s a magyar dicsőségért vérét ontotta, a város segélyt ad.

Az öreg osztrák úgy gondolkodott, hogy itt Nagyváradon még egy cigány is kap elismert és gyanánt segélyt, akkor hát ő mit kaphat, aki igazi vérbeli osztrák katona volt. — Az öreg osztrák azonban nagyon elszámította magát, mert Nagyváradon nem fogják érdemnek tekinteni azt, hogy talán épen ő Rachmiel Zipper az aradi vérmezőn egy golyót volt szíves, ha parancs szerint is kilőni valamelyik vezérünkre. Ha az öreg osztrák azt hiszi, hogy ezek érdemek, talán forduljon Haynauhoz, vagy az osztrák armádia valamelyik dicső férfához, azok talán méltányolni tudják őt, de Nagyvárad nem fogja soha.

Még az kell, hogy Rachmiel Zipper után Jankunak valamelyik unokája és ő is elő fog állani, hogy az ő nagypapája 48-ban, — vagy 49-ben száz és száz magyart irtott ki s ez is érdem, még nagyobb, mint a Zipperé s föltétlenül nyugdíjat fog kapni.

UJDONSÁGOK.

* **Városi közgyűlés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága ma, csütörtökön, augusztus hó 13-án délután 3 órakor tartja augusztus havi rendes közgyűlését. Előreláthatólag csendes lesz a tanácskozás s a közgyűlés véget ér még ma.

* **Az új karánsebesi püspök.** A gör. keleti román közönségét most a Popesz Miklós halálával megüresedett püspöki szék betöltésének kérdése izgatja. A lugosi nacionalisták *Mangra* Vazul pártján vannak, velük szemben áll Burdia Szilárd pártja, melynek dr. Oláriu karánsebesi teológiai tanár a jelöltje. Már ma úgy látszik, hogy ennek a pártnak nem lesz többsége, a nacionalisták jelöltjének megválasztását pedig nem erősíti meg a király. Az esetleges kompromisszum Hamza Ágoston arki-mandrita megválasztására vezethet.

* **A Breider-ház ujjáépítése.** Az összemoltt s 13 munkást agyonzuzott Breider-ház renoválása ügyében *Vágó* és társai budapesti vállalkozók újabb beadványt intéztek, amelyben kérték, hogy az összedőlt házat lebontás nélkül renoválhassák. A városi főmérnök ugyanis eddig nagyon ellenezte az épület renoválását, hanem teljes lebontását véleményezte s ez alapon a tanács a lebontást rendelte el. Most azonban a városi főmérnök már lebontás nélkül is véleményezi az épület renoválását. A városi tanács azonban a renoválást tegnapi ülésében sem engedte meg, mivel nagy eltérést lát a városi főmérnök előbbi és mostani szakvéleménye között. Jelentésének elején mostan is nagyon veszélyesnek tartja a ház helyreállítását, amely nagy szakértelmet kíván. A jelentés végén megengedhetőnek tartja lebontás nélkül is az épület rekonstrukcióját. Ezért a tanács nem határozott a kérdésben, hanem a jelentést visszaadta a főmérnöknek, hogy magyarázza meg előbbi álláspontja megváltoztatásának indokait.

* **Elmaradt ülés.** Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága tegnap délután ülésre volt összehívva, hogy a város 1907. évi zárszámadását tárgyalja. Az ülést azonban nem tartották meg, hanem a jövő hétre halasztották el.

* **Lemondott megyebizottsági tag.** Demjén József monospetri lakost a mult évi októberben választották meg megyebizottsági tagnak. A megyebizottsági tagságról Demjén most lemondott, mert Monospetriből elköltözött. A megüresedett hely betöltése iránt a szeptemberi közgyűlés fog határozni.

* **Szociálista népgyűlés Nagyváradon.** Nagy ribillió lesz vasárnap Nagyváradon. *Achim* András végzett képviselő békés-csabai *Paraszt Ujság*-ja és a *Nagyvárad Munkás Ujság* között az utóbbi időben éles harc fejlődött ki. Ennek a kifolyása az az akció, amelyet *Achim* L. András itt akar kezdeni. Vasárnap, augusztus 16-án délután fél 6 órakor a Nagypiac-téren nagy népgyűlés lesz, amelyet a földműves munkások titkára a szociáldemokrata szervezettel meghasonlott Horváth Gusztáv hív egybe. A népgyűlésen *Achim* L. András is megérkezik, állítólag 200 csabai földművessel. A gyűlés ellen a nemzetközi szociáldemokraták tiltakoznak. A főkapitány azonban a népgyűlésre az engedélyt megadta. A népgyűlés szónoka *Achim* L. András lesz. A program: az általános választói jog és a nép; — a nép politikai helyzete; — a földművelők szervezése. — Előre láthatólag összeütközés és zavar lesz a népgyűlésen a földművelők és a nemzetközi szociálisták között.

* **Rézbánya falu és város egyesítése.** Rézbánya falu és város között már régebben felszinen van egy igen fontos kérdés, melynek eldöntése még mindig kétséges. — Ugyanis Rézbánya falu képviselőtestülete kimondotta, hogy tekintettel a különböző gazdasági és közigazgatási körülményekre a szomszédos Rézbánya várost egyesítsék a faluval. A határozatot Rézbánya város nem tette a magáévá, miért az ügyet a járási főszolgabírónak adták ki vizsgálat és jelentéstétel végett. A járási főszolgabíró véleményét most terjeszti be az alispánhoz. A jelentésben a főszolgabíró az egyesítés mellett foglal állást. Ezt indokolja azzal, hogy Rézbánya városban oly kevés intelligens ember lakik, hogy ott a közigazgatási teendőket csak nagyon nehezen lehet teljesi-

teni. De szükséges az egyesítés azért is, mert a bánya üzem előbb-utóbb be fog szünni s akkor a város lakosságának száma jóval esni fog, ezt különben már most is lehet tapasztalni.

* **Mibe került a sáskairtas.** Az idén a székelyhidi járásnak minden községét megfertőzte a sáska. A nagy sáskajárás miatt különösen a legelők szenvedtek sokat, de nagy károk vannak a termésben is. A fellépett sáskát Nagyléta Vértes és Kakad községek határain pusztították, azonban teljesen nem tudták kiirtani a rovarokat. A három község határában végzett pusztítások összesen 5181 korona 30 fillérbe kerültek. A megfertőzött területeket az idén mindenütt felszántották s megjelölték s a jövő év elején, még mielőtt szárnyra kelne a rovarok, már megkezdik a dezinficiálásokat.

* **Eszküvő.** Tegnap délelőtt esküdött örök hűséget az olasz-i református templomban dr. Fráter Pál ügyvéd Károlyi Leonának, a Szigligeti-színház kitűnő művésznőjének. Tanúk voltak Baróthy Pál ügyész és dr. Popovics Miklós orvos.

* **Az arató katonák.** Az aratás nagy részt már befejezést nyert. A honvédelmi miniszter által szabadságot katonák munkájáról most tesznek jelentéseket a fősztolgabírnak. Ez ideig az érmihályfalvai és székelyhidi járás fősztolgabírói tettek jelentést. Az érmihályfalvai járásban 18 katona volt aratási munkára. Ez a pár katona töle telhetőleg jó eredményt ért el azonban korántsem tekinthető ez a kívánt jó eredménynek, mert a szabadság idő is rövid volt, de a létszám is kevés volt s így a kívánt eredményt nem érték el. A fősztolgabíró a jövőre nézve több katonát és több időt kér. A székelyhidi járás fősztolgabírája teljesen kielégítő eredményről számol be. Ott 41 katona volt s ezek a hozzájuk fűzött reményeknek megfeleltek.

* **Mérsékeltáru menettérti jegyek kiadása Szent István ünnepnap alkalmából.** A Szent István ünnepnap alkalmából a magy. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a nevezett vasut, valamint a Kassa—Oderbergi vasut magyar vonalainak összes állomásairól, az üzemükben álló h. é. vasutak állomásainak és a forgalomnak kizárásával mind a három kocsi osztályra nézve Budapestre mintegy harminc százalékkal mérsékelt áron menettérti jegyek adatnak ki. Ezen menettérti jegyek f. é. augusztus hó 18—20. napjain — az utóbbi napon azonban csak a reggeli órákban Budapestre érkező — valamennyi személyszállító vonathoz (expresszvontok kivételével) fognak kiadatni. E menettérti jegyek 5 napig érvényesek oly módon, hogy a kiadás napját első napnak számítva, érvényességük az 5-ik napon éjféltől lejár; megjegyezvén azonban, hogy a visszatérés legkorábban csak f. év. augusztus hó 20-án délután történhetik, korábbi visszatérés esetén a jegyek érvénytelenek.

* **A csékei járásban sok a fősztolgabírói dolga.** Nem hinné senki, hogy a kecskejárásban a közigazgatás tisztviselőinek sok dolga lenne, pedig úgy van. Erről tesz tanúságot Halász Elemér fősztolgabíró, aki tegnap jelentést tett az alispánnak a nagy munkahalmazról, mely a három tagból álló hivatalt terheli. A fősztolgabíró kéri az alispánt, hogy a jelenlegi létszám mellé még egy közigazgatási gyakornokot is adjon. Vajjon nem Inger Szolimán bey emir Abdulah szaporította meg a munkát?

* **Elkobzott dinnye és gyümölcs.** A nagyváradai piacon már megkezdődött a dinnye

szezon. A dinnyék minden fajtája garmadában várja a vevőt. Ilyenkor sok romlott dinnyét és gyümölcsöt eladnak s ezzel terjesztik a különféle betegségeket. A rendőrség tegnap reggel nagy vizsgálatot tartott a piacon s temérdek rothadt és éretlen gyümölcsöt és dinnyét kobzott el és semmisített meg. Nagyön üdvös volna, ha a rendőrség minél sürűbben ismételné az ilyen piaci vizsgálatot; ezzel sok betegségnek venné elejét.

* **Véres verekedés a tanyán.** M. Nagy Sándor és Mikó Sándor nagylétei lakosok tanyájukon egy összeszólalkozás következtében összeverekedtek. A verekedés hevében Mikó Sándor véresre verte M. Nagy Sándort, akinek bal hüvelykujját is leharapta. M. Nagy Sándort beszállították a debreceni kórházba, ahol további gyógykezelés alá vették.

* **Gyászrovat.** Szabó Amália IV. éves tanítójelölt folyó hó 11-én életének 18 évében elhunyt. A temetés ma 13 án d. u. 5 órakor lesz Peceszlősn.

* **A vác-rétsági rablómerénylet.** A budapesti főkapitánysági központi ügyeletest tegnap éjjel a kassa—oderbergi vasut igazgatósága arról értesítette, hogy a tescheni állomásról táviratot kapott, mely szerint a pályaudvaron három munkáskül-ejű ember vont a gyanút, mert a vác-rétsági rablómerényletről kiadott személyleírás teljesen rájuk illett. Igazolásra felszólítva Orlics György, Orlics Mihály és Marovics Nákó földmunkásoknak mondták magukat, de utazásuk utiránya és célja felől zavaros felvilágosításokat adtak. Erre bevitték őket a vasuti őrszobára és megmotozták mindhármát. Tizenhét ezer korona készpénzt találtak náluk, melynek eredetét kielégítően igazolni nem tudták. Letartóztatták őket. Azt hiszik, hogy a vác-rétsági merénylet részesei. A főkapitányságon Naszody Béla rendőrkapitány azonnal intézkedett, hogy a horvát munkások elfogatásáról hivatalos közlést szerezzen, egyben pedig értesítette a tescheni letartóztatásról a pestvidéki törvényszék ügyeletes bíróját is. Az első távirat, melyet a kassa—oderbergi vasut igazgatósága kapott, így hangzik:

*Tegnap Teschenben három vasuti munkést, névszerint: Orlics György, Orlics Milán, Marovics Nákó mint gyanús egyéneket letartóztatták. Nevezetteknek 16000 korona készpénz találtatott. Kérem a budapesti főkapitányságot értesíteni, mivel lehetséges, hogy a rétsági rablással összefügg. *Wilhelm*, üzletvezető-helyettes.

A főkapitány az értesítés alapján megállapította, hogy Marovics tényleg járt a rablás esetekekor a tett helyén. Nyilvánvaló az is, hogy a letartóztatott ember tudta, hogy mikor szállítanak pénzt a munkások kifizetésére.

* **Osztálysorsjáték.** A tegnapi húzáson a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki:

40.000 koronát nyert: 115154.
25.000 koronát nyert: 26404.
20.000 koronát nyert: 35569.
10.000 koronát nyertek: 68641 72800.
2000 koronát nyertek: 27321 49251 110911 118749.
1000 koronát nyertek: 11937 23037 27919 35745 78860 81664.
500 koronát nyertek: 572 2360 4108 7757 9605 10669 14390 14508 15800 16667 17126 20546 20638 21056 21195 21617 23570 24163 26834 26972 33918 35027 36135 37963 41108 44781 44110 47483 48289 50192 59929 62208 70130 71688 72478 75736 81939 81966 85695 89829 91657 91831 96764 98950 102699 105165 108527 108653 109393 110568 114877 115284 117670 119510 119820 121277 121767 122991.

A többi kihuzott számok 170 koronát nyertek.

* **Osztrák-magyar román személyforgalom.** A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesülésünk szerint folyó évi szeptember hó 1-ével Budapest keleti pályaudvarról Arad vagy Nagyvárad—Kolozsvár—Constanzán át Konstantinápolyba közvetlen III. oszt. személyvonatu menetjegyek fognak kiadatni 39 20 frank áron. A szóban levő közvetlen jegyek a hajón a III. helyen érvényesek.

* **Az intelligencia találkozó helye az Európa szálló árnyas, hűs kerthelyiségében,** hol naponta változatos műsorral mozgókép-előadásokat rendeznek Pócsi Laci teljes zenekara közreműködésével.

* **MOLNAR H. Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és thea-sütemény kapható. Telefon 395.**

ÁVIRATOK.

Betiltott kirándulások.

Fiume, aug. 12. Az osztrák politikai hatóságok rég időtől fogva azt tapasztalják, hogy az Ungaro Kroata hajóstársaság kirándulási hajójáratai állandóan politikai tüntetésekre adnak alkalmat. Ilyen alkalmakkor napirenden vannak az összeütközések az olasz és horvát lakosság között. Ezekett a tüntetéseket elkerülendő az osztrák hatóságok átiratban értesítették az Ungaro-Kroata hajóstársaságot, hogy felsőbb rendeletnek tesznek eleget, amikor megtiltják neki, hogy az isztriai félsziget vonalaira kirándulásokat rendezzen.

Az angol király Ischlben.

Ischl, augusztus 12. Tegnap este óta szakadatlanul esik. A barátságatlan időjárás dacára az ünnepiesen fellobogozott utcákon szokatlan az élénkség s leginkább az Erzsébet-szálló környékén, ahol Edvárd király megszáll, valamint vasúthoz vezető uton hullámszik a lakosság. Az egész utvonalon, ahol az uralkodók elhajtának nagy embertömeg hullámszik.

Ischl, augusztus 12. Edvárd király ma délelőtt tíz órakor ideérkezett. Az idő nem kedvez a látogatásnak. Tegnap este óta erősen esik az eső. — A hőmérsék tiz fokra száll le. — Az esetre, — ha az idő estig kiderül, a király Edvárd királyval kocsin bejárja a várost. A peront elzárták a közönségtől. Kevéssel féltiz előtt Lipót bajor herceg fiaival kocsin a pályaudvarhoz hajtattott. A király utja a pályaudvaron diadalmenethez hasonlított. A királyt, ahol csak a kocsija elhaladt, döngő éljenzés kísérte.

A király az angol tábornagyi egyenruhát hordta és nyitott kocsin hajtattott a pályaudvarhoz. Egyenruháját az angol térdszalagrend díszítette.

Ischl, augusztus 12. Az uralkodók igen szívélyesen üdvözölték egymást. A főhercegek és a bajor hercegek üdvözlése után az uralkodók elléptek a diszszázad előtt, majd pedig a nagy számmal egybegyűlt közönség lelkes óvációi közepette kocsin Edvárd királynak az Erzsébet-szállodai lakására hajtattak, ahol üdvözlésére megjelentek Gizella bajor hercegnő, Mária Valéria és Erzsébet Franciska főhercegnők, báró Aehrenthal külügyminiszter, gróf

Mensdorff londoni nagykövet és több udvarfőméltóság. A király üdvözölte a megjelenteket, mire ő felségével lakosztályába ment. Ő felsége nemsokára visszatért villájába, ahol egy órával később megjelent Edvárd király, hogy ő felségének 60-ik császári jubileuma alkalmából szerencsekívánatait átadja. Edvárd király ezután visszatért lakására, ahol egy órákor ő felsége látogatását fogadta.

Igazságszolgáltatás.

D. Nogáll János emléke és a szociálisták.

Mult évben volt a Nogáll-szobor leleplezése s a »Nagyvárad Munkás Ujság« ez alkalomból azt írta, hogy »a megboldogult aranykedély — mondja ünnepi beszédében Fetszer Antal — bearanyozta a kis gyermekek kedélyét.« Amde a gyermekekkel való kedélyeskedést a Btkv. 236-ik §-a 5 évi fegyházzal bünteti. Továbbá: »a megboldogult valóságos rekordot ért el az orfeumok és mulatóhelyek látogatásában, s ezzel szerzett becsületet a magyar névnek.«

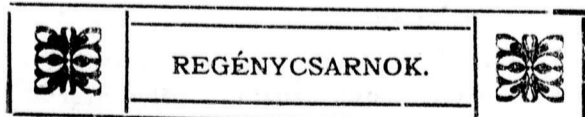
Ezért a megboldogult testvére: Nogáll Pál nyug. postafőtiszt, rágalmazásért tett feljelentést ügyvédje: dr Papp Károly által.

A Munkás ujság *Schwarcs* Lajos szabósegédet jelölte meg mint szerzőt.

A tárgyalás ma volt a kir. törvényszék előtt. Dr *Csulyó* elnök kérdésére a vádlott kijelentette, hogy ő csak strohman, őt csak beugratták; hajlandó minden elégtételre, mert meggyőződött a cikkben foglaltak alaptalanságáról.

A védő: dr. *Sonnenvirth* Lajos a keresztény szervezetre hivatkozva, kérte magánvádló képviselőjét, hogy ejtse el a vádat. Dr. Papp Károly a vádat ezek dacára fenntartotta, kijelentve, hogy a keresztény szeretet nemcsak a vádlottal szemben kötelez, hanem minden becsületes emberrel szemben is, a kik ki vannak téve hasonló, már rendszeressé vált meghurcoltatásnak s a kiket nem lehet másképp megvédeni, csak ily büntetések szigorú megbüntetésével. Hogy ki volt Nogáll János, azt Nagyváradon mindenki tudja; a vádlottnak, mint szociálistának is tudnia kellett, oly ideális szociális tevékenységet fejtett az ki s a vád képviselője nem akarja viselni a felelősséget a társadalommal s megbízójával szemben, ha ily felháborító rágalmat büntetlenül engedne.

A törvényszék vádlottat rágalmazásban büntetésnek mondta ki s 4 havi fegyházra s 500 K. pénzbüntetésre ítélte, mely a lap kauciójából levonandó s a kiadót kötelezte az ítélet közzétételére. Vádlott felebbezett.

A PÉNZ.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

IV.

Andor és Aranka.

Az apa szive választása szerint akarta férjhez adni leányát, s Aranka szive már választott. Választott egy ifjút, ki műveltsége által kivált

a többi közül, s ennél fogva képebb fölfogni kedvese szép tulajdonságait.

Egy iskolákat végzett falujabeli fiatal ember nyerte meg vonzalmát s egyszersmind nagyra-becsülését.

Majdnem szükségkép fejlődő szerelem volt ez, midőn kedély és elme együtt szövetkezve hódítanak, s midőn két lény — úgy szólván — kiválik környezetéből, mintha csak azért, hogy értelmiségők és jellemők azonosságánál fogva megszeressék egymást. Aranka és Andor utalva voltak egymásra, lelki szükség kényszere, hogy a kölcsönös eszmecserét óhajtsák; mert hisz a mit Aranka egyik-másik udvarlójától hallott oly léha, köznap. Csak Andor tudott tanúságot mondani s Andor viszont úgy érezte, mintha a fafuban csak Aranka volna az egyetlen, kivel a hosszú téli estéket élvezetesen lehet eltölteni. Kukorica-hántás idejékor, vagy a fonóban bosszantották a lányok indokolatlan, nyers hahotái, holott ha Aranka mosolygott, mosolyának oka, értelme van és szavainak savaborsa. S ha olykor merész vágygallyal egy-egy szép gondolat rendjét kutatta, vagy — mint a fennszáryaló sas röptén — lelke a költők eszméin merengett; Aranka az, a kinek pirulása nélkül bevalhatta s ismét csak Aranka, kivel Petőfi költeményeit tanulmányozhatta.

De Andornak éppen ama szellemi többlet, mi értelmisége előnyére vált s falujabeli társaitól megkülönböztette, a szántó-vető népség közt inkább rovására esett; — neki Szikfalván semmi jövője. — Szerencsére, egy pártfogójának sikerült számára a pesti rendőrségnél egy szerény állást szerezni, a melyet hogy mielőbb elfoglalhasson, a fővárosba kellett utaznia.

Megható és érzékeny volt bucsuja Arankától.

— Mikor látjuk egymást Andor? Tán soha többé az életben... rebege a leány.

— S meddig tart meg emlékezetében Aranka?

— Mindörökké! Oh mindörökké! — kiálta föl a fiatal leány zokogva.

Egy romlatlan őszinte, sziv önkénytelen vallomása volt ez szavahihető és hiteles.

— Aranka, — mond Andor komoly fogadással, — ha valamire vihetem pályámon s ha módom lesz, megkérem kezét atyjától...

A fiatal leány arcát bájos pir borítá el, s mit a szem sugára beszélt, egy kölcsönös szent fogadalom volt jelenben és jövőre.

Mátyás sejtette, hogy a fiatal pár szereti egymást s mindőn Andor utnak indult, elkísérte a vaspályáig s ott keblére ölelve mondá:

— Ha valamire szükséged lesz, tudósíts, jobb barátod nincsen nálam...!

A bíró elérzékenyülve, hosszasan lobogtatta fehér kendőjét, miközben a vonat sebes vágatva elhaladt. Mátyásnak teljes volt hinni hogy leendő vejétől bucsuzott el.

A miről most beszélünk, körülbelül nyolc hónappal ezelőtt történt s hogy Andor sorsával tüzetesen foglalkozhassunk, szükséges ideiglenesen Pestre áthelyezkednünk.

V.

A »Bumsztiban.«

A két testvérváros ezen időben még nem egyesült, de azért a rendőrség külön-külön is elég rossz volt — áll ez az alsóbb rendőri közegekre vonatkozólag még jelenben is s az ember csak azt nem tudja, hogy azért rosszak-e, mert kevés a fizetésük, vagy azért oly csekély a fizetésük, mert annyit sem érdemelnek.

Bizony mondom, sok zsebmetsző, tolvaj, orgazda, aljas nőszemély, csaló és hitvány szédelő meglehetősen biztonságban üzhette mesterségét s ha voltak is akadályok, egy jól szervezett banda rendszeresen s tervszerű számitással törekedett utjaiból elhárítani; így vala ez csekélyebb, valamint nagyobb üzelmeknél, mint azt regényünk folyama alatt alkalmunk lesz bővebben tárgyalni.

Vessünk egy tekintetet most a társadalom legalsóbb rétegeire, ama titokban működő hullámokra mely mint a posvány vize, olykor a föld alá tűnik, a honnan undok salakjával is-

mét fölbuzog, hogy büzhödt párájával mérgezze meg a léget.

Egy pince-helyiség ablakain át, nyárban fojtó gőz alakban, télen át, midőn hideg van, füstgomolyokhoz hasonlóan párolog föl valami; féktelen fantáziával azt hihetnéd, hogy az épület boltjai alá egy kigyó vagy sárkány szorult s azt lapította agyon a lenehezhető falak sulya s undok páráját az lehel ki most a törpe ablakokon. De egyszerre rekedt torkokból ocsmány káromlás s nyers hahoták hangzanak föl s e fülsértő hangzúrtól fejed elkábul.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői

— Délután 4 órákor. —

Budapest, aug. 12.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órákor. —

Budapest, aug. 12.

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. aug. 12.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	94.50
Magyar nyereségy sorsjegy kölesön	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	145.—
Osztrák járadék papirban	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	689.50
London vista	—	240.—
Páris vista	—	95.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleon)	—	19.09
Német birodalmi márka	—	117.62

A kamara értesítése. Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a közös hadügyminiszterium, a közös hadsereg 1909. évi bőrnemű, ruházati és felszerelési cikkeinek szállítására pályatot hirdet. Pályázati határidő 1908. szeptember 27. A pályázatra vonatkozó részletes feltételek a kamarai irodában a hivatalos órákban 8—2 óráig megtudhatók. Nagyvárad, 1908. aug. 9. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Huzella* Gyula, kir. keresk. tan. elnök. Dr *Sarkadi* Lajos, titkár.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

M. kir. áll. vasutak üzemeltetőség Miskolc.

27063—908

Pályázati hirdetés.

A magyar királyi államvasutak miskolci műhelyi vendéglő üzemeltetése 1908. évi október hó 1-étől számított 5 évi időtartamra ezennel nyilvános pályázatot hirdetünk.

A vendéglőt bérbe venni óhajtókat felhívjuk, hogy szabályszerűen bélyegzett, valamint kellő bizonyítványokkal felszerelt ajánlatukat 1908. évi augusztus hó 19-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak miskolci üzemeltetőségének titkári hivatalához e cím alatt:

Ajánlat a miskolci műhelyi vendéglő bérletére 26053—908. számhoz lepecsételt borítékban tértivevény mellett nyújtsák be.

Az ajánlaton a névalírás két tanuval előttemezendő és az ajánlati összeg betűkkel is kirandó.

Az ajánlattevő köteles a miskolci üzemeltetőség gyűjtőpénztáránál 1908. évi augusztus hó 18-án déli 12 óráig bánatpénzképen 100 azaz Egyszáz koronát készpénzbe, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban letétbe helyezni vagy oda posta útján külön borítékban beküldeni, mivel különben az ajánlatot figyelembe venni nem fogjuk. Takarékpénztári betétkönyveket bánatpénzül nem fogadunk el.

A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek valamint a változott viszonyokhoz mérten újból megállapított étel és ital árjegyzék a miskolci üzemeltetőség forgalmi és kereskedelmi osztályában (II. emelet 43. ajtószám) a hivatalos órák tartama alatt megtekinthetők, miért is az ajánlattevőkről feltételezzük, hogy a feltételeket ismerik s azokat magukra nézve egész terjedelmükben kötelezőnek elfogadják.

A feltételektől eltérő ajánlatokat figyelembe venni nem fogjuk.

A magyar királyi államvasutak miskolci üzemeltetősége fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlattevők közül, tekintet nélkül az ajánlati bérösszegre, szabadon választhasson.

Miskolc, 1908. évi augusztus hó 6-án.

Az igazgatóság,

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

143852—908. sz.

Pályázati hirdetés.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága 360 drb. 250 légköri nyomással kipróbált 100 légköri üzemnyomásnál használható 26. 28 liter víz befogadására képes dréger szeleppel ellátott folyt acélból készített forrasztás vagy hegesztés nélküli huzott cseppfolyós u. n. Blangáz szállítására alkalmas leolomozható sisakkal bíró tartányok (palackok) szállítására — melyeknél a dréger szelep egy, a tömlő megerősítésére szolgáló balmeneti csavaranyával elzárható nyulvánnyal bírjon és oly tömítő anyaggal tömítendő, melyet a cseppfolyós gáz megtámadni nem képes — nyilvános pályázatot hirdet.

A részletes módozatokat tartalmazó »Ajánlati felhívás«, »ajánlati űrlap« és bővebb felvilágosítás a magyar királyi államvasutak igazgatóságának anyag és leltár beszerzési szakosztályánál, Budapest (VI. Andrassy-ut 73 sz.) II. em. 46 ajtó) kapható. A minta ugyanott megtekinthető.

Az ezen pályázatra vonatkozó ivenként egy koronás bélyeggel ellátandó sértetlen borítékban lezárt és a cég pecsétjével lepecsételt ajánlatok 1908. évi szeptember hó 5-ikének déli 12 óráig a fentebb említett szakosztályánál benyújthatók, vagy posta útján oda beküldendők.

A bánatpénz 1908. évi szeptember hó 4-ik napjának déli 12 órájáig a magyar királyi államvasutak főpénztáránál (Budapest, VI. Andrassy-ut 75 sz.) teendő le.

Budapest, 1908. évi július havában.

Az igazgatóság.

Wallerstein

Fülöp Fiai cég

BEÉMER-TÉR, PANNONIA MELLETT.

a bekövetkezett
:: holt idényre ::

a rőfös áruk árait
tetemesen leszál-
litotta.

M. kir. áll. vasutak üzemeltetőség Kolozsvárt
26639—II. 908. szám.

Versenytárgyalási hirdetés.

A magyar királyi államvasutak kolozsvári üzemeltetősége nyilvános versenyt hirdet a magyar királyi államvasutak Nagyvárad állomásán létesítendő 500 m³ és víztartánu Ince-féle viztorony előállítására céljából szükséges összes munkák végrehajtására.

A tervek, a költségvetés, az ajánlati minta, az esetleg elrendelendő munkák egy ségárjegyzéke és a szerződés tervezete, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzemeltetősége pályafentartási és építési osztályánál (Bocskay-tér 1. sz., II. emelet, 52. ajtó sz.), valamint a nagyváradai osztálymérnökségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők és ugyanott az ajánlattevőkhöz szükséges nyomtatványok díjtalanul megszereshetők.

Az ajánlatot, valamint a hozzátartozó melléleteket szabályszerű okmánybélyeggel kell ellátni, az ajánlatot és melléleteit két tanu előttemezése mellett alá kell írni és az ajánlatot a melléleteivel pecséttel ellátott fonállal kell összefűzni.

A szabályszerűen kiállított ajánlatot és melléleteit pecséttel lezárt sértetlen borítékban kell elhelyezni és legkésőbb 1908. évi augusztus hó 18-án déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzemeltetőségének titkárságánál közvetlenül vagy posta útján beküldeni.

Az ajánlat borítékát következő felirással kell ellátni:

Ajánlat a 26636—908. II. számú versenytárgyalási hirdetésben kiírt munkálatra.

Ajánlattevő köteles bánatpénz gyanánt az általa ajánlott végösszeg 5 százalékát készpénzben vagy biztosítékképes értékpapirokban hivatkozással a jelen hirdetés számára legkésőbb az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1908. évi augusztus hó 27-én délután 1 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzemeltetőségének gyűjtőpénztárába (Bocskay-tér 4. sz., földszint) letenni.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlat-hoz nem csatolandó.

Az értékpapirokat a budapesti áru- és értéktőzsdén legutóbb jegyzett, de a névértéket meg nem haladó árfolyam szerint számítjuk.

Csak szabályszerűen kiállított, pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és az összes munkákra tett ajánlatokat fogunk tárgyalás alá venni.

Bánatpénz nélkül vagy elkésve benyújtott, valamint az olyan ajánlatokat, melyeket nem az előírt módon tesznek, vagy a melyből valamely melléklet hiányzik, nem vesszük figyelembe.

A beérkezett ajánlatokat 1908. évi augusztus hó 28-án déli 12 órakor fogjuk felbontani, a mikor az ajánlattevők, vagy igazolt képviselőik jelen lehetnek.

Az ajánlatok felett 1908. évi szeptember hó 30-ig történik döntés és ajánlattevők ajánlataikkal ezen időpontig kötelezettségben maradnak.

Olyan ajánlattevők, kik a szóban forgó ipari munkálat teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek ajánlatukban ily ipari képesítéssel bíró megbízottat megnevezni.

Az ajánlattevőknek, vagy megbízottjának ipari képesítésére és a cég bejegyzésére vonatkozó adatok az ajánlatokban fel kell tüntetni és igazolandók.

Azon ajánlattevők, kik a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzemeltetőségével ezideig üzleti összekötésben még nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak szállító-képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, a melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

Alólírott üzemeltetőség fenntartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlati árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson.

Az üzemeltetőség.

LÉVAI MÁRTON

könyvkötészet,

vonalzó-intézet

és üzleti könyvgyár

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut (saját-ház.)

Magyar kir. államvasutak igazgatósága.

166074—908. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága a jövő 1909. évben, esetleg 1911. év december hónap 31-éig szükségelt lámpa, lámpás és gázvilágítási alkatrészek, nemkülönben a Washington petrolium ivlámpa szállítását biztosítani szándékozván, ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A kiírás tárgyát képező fent megnevezett árukat előtüntető I—IV-ig jelölt jegyzékek, melyek egyszersmind ajánlati űrlapul szolgálnak, valamint a szállításokra vonatkozó részletes módozatokat tartalmazó ajánlati felhívás a magyar királyi államvasutak igazgatósága anyag és leltárbeszerzési (A III.) szakosztályánál (Budapest, VI. Andrassy-ut 73. sz. II. em. 40 ajtószám) díjtalanul megszerezhetők.

A szabály szerint kiállított egy koronás magyar királyi okmánybéllyel ellátott ajánlatok lepecsételve, legkésőbb f. évi szeptember hó 4 én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak anyag és leltárbeszerzési szakosztályában (II. emelet 43) átadandók, illetőleg posta útján oda beküldendők és a boríték ezen külcimmal látandó el; Ajánlat lámpa, lámpás és gázvilágítási alkatrészek Washington petrolium ivlámpa szállítására 166074—908 A III. számhoz.

Bánatpénzül az ajánlott áruk egy évi értékének 5 százaléka készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb f. évi szeptember hónap 3-án déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Később benyújtott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és a részletes módozatok betartása mellett állítatnak ki, végül olyanok, melyek után bánatpénz nem tétezt le, figyelembe nem vétetnek.

Az igazgatóság.

Házbontási vállalat.

A Rimanócy utcában 11/294 szám alatt, továbbá az Ezredévi emléktéren 16/297 szám alatt található két földszintes ház a járda színvonaláig lebontandó és elszállítandó lesz. A kikerülő összes anyag a lebontást vállaló tulajdonába megy át.

Ajánlatok a lebontásból nyert anyagokért felajánlott összeg megnevezésével Schütz Albert ügyvédhez Nagyváradra intézendők.

A nagypiaci 60 sz. házban

1-2 szobás lakás

mellék helyiségekkel

:: együtt kiadó. ::

Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál
Kossuth-utca.

Lakások.

Pável-utca 27. szám alatt újonnan épülő házban több lakás november elsejétől kibérelhető. A lakások fürdő-, elő- és cselédszobával és egyéb mellék helyiségekkel vannak ellátva.

Bővebbet a házmesternél.

Özv. Dr. DEÁKNÉ

kitünő hirnevü

Fogműtermében

csak legjobb anyagokból művészi kivitelben, minden ebbe a szakmába vágó munka ké:
:: szül. ::

Nagyvárad, Kossuth-utca 2.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyitott meg az Európa remek herthelyisége. Kitünő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglőssaját termész, kitünő boraival, finom Dréher sörrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves figyelmébe ajánlani igen finom hattyu, pehely, valamint elsőrendű hófóhér fosztott libatollaimat. Már három koronától feljebb bocsájtom b. vevőim rendelkezésére. Zárdát nak, internátusoknak, nevelő-intézeteknek nagyobb vételnél 10 százalék engedményt adok.

Tömeges pártfogást kérve vagyok
kiváló tisztelettel

KLEIN MÓR tollnagykereskedő
Nagyvárad, Baross-utca 11. szám.

Legjobbak

a

Moskovits

czipők.

Kossuth-utca 5.

24

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 5 kor. 60 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképező lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ivlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/4 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban.

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, hővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.